تبریزی در «دست انداز»

اولین تصویر فیلم سینمایی «دست انداز» به کارگردانی کمال تبریزی و تهیه‌کنندگی محمد آفریده رونمایی شد.

این خبر را سینماپرس منتشر کرده و ادامه داده، بیش از ۸۰ درصد فیلمبرداری فیلم سینمایی دست انداز به کارگردانی کمال تبریزی و تهیه‌کنندگی محمد آفریده انجام شده است و تاکنون هدی زین‌العابدین، رویا نونهالی، رضا کیانیان، همایون ارشادی و امید نعمتی در این فیلم جلوی دوربین رفته‌اند. همچنین تدوین همزمان فیلم هم توسط سپیده عبدالوهاب در حال انجام است.

دست‌انداز، فرم حضور در سی و هشتمین دوره جشنواره ملی فیلم فجر را پر کرده است و برخی از عوامل این فیلم عبارتند از کارگردان: کمال تبریزی، نویسنده فیلمنامه: فرزاد فخری‌زاده، برنامه‌ریز و دستیار یک کارگردان: نوا روحانی، منشی صحنه: ماریا میرنژاد، مدیر فیلمبرداری: علی تبریزی، سرپرست گروه فیلمبرداری: محمد ابراهیمیان، طراح صحنه و لباس: مشکین مهرگان و ...

نمایی از فیلم انگل که شانس اصلی دریافت اسکار بهترین فیلم خارجی است

لودگی پاستوریزه

چرا سینمای ایران بلد نیست کمدی‌های سیاهی شبیه «انگل» بسازد؟

علی رستگار

سینما

فیلم کره‌ای «انگل» (Parasite) ساخته بونگ جون هو پدیده امسال سینمای جهان است و تاکنون موفقیت‌های مهمی را به دست آورده، از دریافت نخل طلای بهترین فیلم جشنواره کن تا بهترین فیلم سال از نگاه انجمن منتقدان لس آنجلس. همچنین این فیلم که شانس اصلی دریافت اسکار در بخش بهترین فیلم خارجی زبان سال ۲۰۲۰ است، بتازگی در سه بخش بهترین فیلم خارجی زبان، بهترین کارگردانی و بهترین فیلمنامه، نامزد دریافت جوایز گلدن گلوب است.

یکی از مهمترین ویژگی های انگل، نگاه کمیک آن به برخی مشکلات و تلخ ترین مسائل و موضوعات جامعه کره جنوبی است؛ یک کمدی درام سیاه که سیاهی هایی همچون فقر و موضوعاتی چون نقد تبعیض طبقاتی را در یک بسته بندی بانمک و جذاب به تماشاگر ارائه می دهد و طرح سوال می کند. کاری که سینمای ایران تقریبا اعتنایی به آن نمی کند و کمتر فیلمی را سراغ داریم که جدی ترین و تلخ ترین مسائل و موضوعات جامعه را با زبان کمدی عرضه کند. اگر هم بنا به روایت مشکلات و مسائل است، معمولا فیلمنامه نویسان و فیلمسازان ترجیح می دهند شیوه ای صریح و مستقیم را انتخاب کنند که نتیجه آن فیلمی سراسر تلخ و سیاه است که گاهی هیچ مجالی هم برای تنفس به تماشاگر نمی دهد. گاهی هم اتخاذ این روایت رو و مستقیم، منجر می شود فیلم‌ها با برچسب‌هایی چون سیاه نمایی روبه رو شوند.

سینمای ایران به قدری در زمینه خوانشی کمیک و خنده دار از دغدغه ها و مشکلات و مسائل جامعه فقیر است که وقتی برای این موضوع سراغ دو منتقد سینما می رویم، آنها مثالهای بسیار معدودی می زنند و «اجاره نشین ها» شاخص ترین فیلمی است که به آن اشاره می کنند.

سیدرضا صائمی، منتقد سینما درباره این‌که چرا سینمای ایران نمی تواند فیلم‌هایی چون «انگل» بسازد و با زبان کمدی، جدی ترین و گاه تلخ ترین مسائل جامعه را مطرح کند به جام جم گفت: سینمای ما در گذشته کمدی اجتماعی می‌ساخت که سویه‌های انتقادی پررنگی هم در آن وجود داشت. به عنوان مثال در اجاره نشین‌ها ساخته داریوش مهرجویی، بحث فاصله طبقاتی و معضل اجاره نشینی و تفاوتهای فرهنگی مطرح می‌شد. آن کارگرهایی که برای تعمیر ساختمان می‌آیند، از یک طبقه و از فرهنگ دیگری هستند و در ادامه تضاد و درگیری طبقاتی تبدیل به یک تفاهم و گفت‌وگوی بین طبقاتی می‌شود.

او افزود: به جز این برخی کمدی‌های اجتماعی هم داشتیم که صرفا به مقایسه طبقاتی نمی پرداخت بلکه یک طبقه اجتماعی را با زبان کمدی موردنقد قرار می‌داد که نمونه بارز آن، «دایره زنگی» ساخته پریسا بخت‌آور است. آنجا ما با یک طبقه آپارتمان نشین شهری روبه‌روییم که هنوز در زمینه فرهنگ آپارتمان نشینی دچار مشکل هستند و مولفات و الزامات مدرن شهرنشینی در آنها نهادینه نشده است. این فیلم با نگاهی جامعه شناسانه دست روی اخلاق عمومی و اخلاق ایرانی هم می‌گذارد و آن را نقد می‌کند. این‌که برخی افراد جامعه در ظاهر و مقابل یکدیگر طور دیگری هستند و در پشت سر طور دیگری رفتار می‌کنند.

ابتذال به جای تحلیل اجتماعی

صائمی کمدی‌های این سالهای سینمای ایران را به دور از سویه انتقادی دانست و گفت: کمدی‌های سالهای اخیر نه تنها ناظر به یک تحلیل اجتماعی نیست، بلکه حتی به لحاظ گونه‌ای هم از استاندارد کمدی فاصله دارد و به سمت لودگی حرکت کرده است. سینمای ایران این سال‌ها پیش از او بیان کرد: کمدی‌های اخیر سینمای ایران معطوف به سرگرمی خلق می‌شود که حتی در همین زمینه هم فیلم‌ها از استانداردهای لازم سرگرمی سازی فاصله زیادی دارند اما هدف غایی کمدی‌های انتقادی - اجتماعی، آگاهی است اگرچه از سرگرمی به عنوان یک ابزار استفاده می‌کنند. اتفاقا در تاریخ سینمای کمدی ایران هم فیلم‌هایی ماندگار شده اند که در ذاتشان یک تلخی و نقد اجتماعی وجود دارد و دائم و متناسب با زمان می‌توانند تماشا و خوانش شوند اما کمدی‌های صرفا سرگرم‌کننده و بزن و بکوب و صرفا برای خنده، تاریخ مصرف دارند و فراموش می‌شوند. کمدی‌هایی ماندگار می‌شوند که زیرمتن آنها هویت و اصالت داشته باشد و حاوی یک تلخی است که شادی براساس آن بنیان گذاشته شده است.

این منتقد همچنین به دو رویکرد درباره این بحث اشاره کرد و گفت: اولین رویکرد، درون متنی است که شامل مواردی چون کمدی به سمت مسخره بازی رفته است. برخی فیلمسازان هم به جای طرح مسائل و مشکلات جامعه و فرار از برچسب سیاه نمایی، به دلایل تجاری سراغ ساخت فیلم‌های کمدی می‌روند. استدلال آنها هم این است که اگر من یک کمدی قابل تفکر و تامل بسازم، مخاطب عام چندان استقبال نمی کند، مخاطبان کمدی‌ها فقط می‌خواهند به سینما بیایند که بخندند و خوش بگذرانند. این کار البته نوعی باج دهی به مخاطب است و متاسفانه می‌بینیم که هرچه کمدی‌ها پیش‌پاافتاده تر و سطحی تر باشند، بیشتر می‌فروشند. در این شرایط این فیلمساز است که پیرو ذائقه مخاطب می‌شود و خودش برای ساخت فیلمی کمدی در زمینه نقد یک موضوع اجتماعی اقدامی نمی کند.

این منتقد سینما افزود: یاد گفت و گویی با فرهاد آییش در چند سال قبل افتادم که گفته بود کمدی را در برابر جدی نگذاریم، چون وقتی این کار را انجام می‌دهیم، فکر می‌کنیم «کمدی» غیرجدی است در حالی‌که کمدی، یکی از جدی ترین گونه‌هاست. باتوجه به این پیش زمینه، فکر می‌کنم خلق کمدی خیلی به مولف و فیلمساز بستگی دارد و کسی می‌تواند کمدی موثر انتقادی بسازد که به لحاظ شخصیتی، فیلمسازی باشد که حرفی جدی برای گفتن داشته باشد اما این سالها ساخت فیلم‌های کمدی بیشتر دست کسانی افتاده است که دنبال مناسبت‌های تجاری و چرخه اقتصادی سینما هستند.

صائمی در ادامه به نمونه‌های دیگری هم در زمینه کمدی سیاه و ابزورد اشاره کرد و گفت: برخی فیلم‌هایی که عبدالرضا کاهانی ساخته همچون هیچ، اسب حیوان نجیبی است و... جزو نمونه‌های قابل تامل تر و جدی تر کمدی در سالهای اخیر است که هم شکل کمدی آن فرق می‌کند و هم حرفهایی برای گفتن دارد. باوجود این‌که ممکن است انتقاداتی هم به این آثار وارد باشد، اما از آن نمونه‌هایی است که سینمای ایران به آنها نیاز دارد.

برخورد نامناسب با فیلمسازان مستعد

کیوان کثیریان، منتقد سینما درباره این‌که چرا سینمای ایران سراغ روایت کمیک موضوعات تلخ و سیاه و مشکلات و مسائل جامعه نمی‌رود و نمی تواند فیلم‌هایی شبیه «انگل» بسازد، به جام جم گفت: گاهی مرغ همسایه برای ما غاز است. ما در سینمای ایران، فیلم «بانو» ساخته داریوش مهرجویی را داریم که با دیدن فیلم «انگل» کاملا یاد آن فیلم می‌افتید. بانو هم با همین قصه و با همین تم، در زمان خودش مورد ظلم واقع شد و با اکران نشدن، بهایی به آن داده نشد. به نظرم بانو، فیلم محکمتری از انگل است. مساله این است که در سینمای ایران، سیستم‌های نامنظم ممیزی داریم و حتی در سرنوشت فیلم‌ها و فیلمسازان تاثیر دارد.

او افزود: سینمای ایران هم کارهایی شبیه انگل انجام داده است، اما وقتی فیلم‌ها اکران موثر خارجی ندارد و ممیز بی اساس داخلی هم داریم، عملا مسیر سینما به سمت دیگری می‌رود. اگر فیلمسازان ما در داخل، شاهکار هم بسازند، چندان امکان دیده شدن در سطح جهانی را ندارد.

به نظرم همین فیلم انگل که اثری معمولی است، کمی هم نان توقع کم همه از سینمای کره جنوبی را می‌خورد. اما قبول دارم که شیوه روایتی و پرداخت فیلم انگل کمتر در سینمای ایران وجود دارد. کثیریان در ادامه به فیلم اجاره نشین‌ها اشاره کرد و گفت: آقای مهرجویی در این فیلم، شیوه‌ای را انتخاب می‌کند که به نوعی در فیلم انگل هم تجربه شده است، یک کمدی تلخ که در زمانه خودش به لحاظ شیوه روایت جلو بود و توانست میزان طنز روایت و تلخی مضمون را به خوبی ترکیب کند. اما فراموش نکنیم که چه بلایی سر همین فیلم آوردند و محسن مخملباف می‌خواست به خاطر آن نارنجک ببندد و مهرجویی را بغل کند! آیا تحمل ساخت چنین فیلم‌هایی وجود دارد؟ یعنی بیان مشکلات با نگاه تلخ و آمیخته به طنز. اگر چنین فیلم‌هایی حتی با نگاه طنز و کمدی هم ساخته شود، باز فیلمساز با اتهام و برچسب سیاه نمایی روبه رو خواهد شد.

این منتقد سینما بیان کرد: موانع و مشکلاتی که سر راه فیلمسازان برای ساخت کمدی‌هایی جدی و تلخ در سینمای ایران وجود دارد، آنها را پشیمان می‌کند و باعث می‌شود سراغ ساخت کمدی‌هایی بی‌خاصیت بروند که این روزها روی پرده هستند، یعنی جنس شوخی‌ها عوض می‌شود تا به هیچ‌کس برنخورد و هیچ مقامی مدعی نشود. شما برای طرح مشکلات، محدودیت دارید چه به زبان طنز و چه به زبان جدی.

آن آقایی که اینجا ممیزی می‌کند، اگر فیلم انگل را ببیند خیلی هم لذت می‌برد و می‌گوید ببینید چقدر مشکلاتشان را خوب با زبان طنز بیان کردند اما اگر یکی در ایران شبیه همین فیلم را بسازد، می‌گویند توهین آمیز است.

کثیریان گفت: ما قدر داشته‌های سینمایی خود را نمی دانیم، آقای مهرجویی سال‌ها پیش اجاره نشین‌ها را ساخت که می‌توانست موفقیت‌های بین المللی زیادی کسب کند. هنوز بعد از ۳۵ سال الگوی کمدی سینمای ما اجاره نشین هاست. اما این مسیر ادامه پیدا نکرد و برخوردهایی که با فیلم و فیلمساز شد، همه را ترساند. بنابراین اگر شما می‌خواهید حرف جدی با لحن شوخی بزنید، هزارمانع در مقابل دارید.

ما فیلمسازان مستعدی در این زمینه داریم که با محدودیت مواجه هستند، یکی از آنها محسن امیریوسفی است که با لحن کمدی فیلم‌هایی چون آتشکار و خواب تلخ را ساخته است، اما چون برخورد خوبی با این آثار او نشد، نتوانست این مسیر را ادامه دهد و به جای این‌که تا اینجا ۱۰ فیلم ساخته باشد، فقط سه فیلم سینمایی در کارنامه دارد.

> فیلم انگل قصه یک خانواده بی پول و فرودست در کره جنوبی را به تصویر می کشد که با نقشه و بتدریج به یک خانواده ثروتمند نفوذ می کنند. نقد فاصله طبقاتی در این فیلم با زبان کمدی جسورانه و متفاوتی بیان می‌شود

گزارش اقلیت

نیازی به فکر کردن عمیق نیست؛ سینمای ایران آثار بسیار انگشت شماری در زمینه ساخت فیلم‌های کمدی جدی دارد. منظور فیلم‌هایی هستند که صرفا برای خنداندن تماشاگر ساخته نشده اند بلکه با رعایت استانداردهای سینمایی و کمدی، حرفهایی جدی برای گفتن دارند و مساله دار و دغدغه مند به نقد اجتماعی می پردازند. با این حال و از موارد انگشت شمار می توان به کمدی هایی چون اجاره نشین ها، آپارتمان شماره ۱۳، دایره زنگی، روز باشکوه، لیلی با من است، گشت ارشاد، مارمولک، هیچ، اسب حیوان نجیبی است، مهمان مامان، اسرار گنج دره جنی و برخی فیلم‌های صمد (همچون صمد آرتیست می شود که به نقد جریان ابتذال در فیلمفارسی می پردازد)، شب قوزی و ... از معدود کمدی های سینمای ایران هستند که فارغ از کیفیت و برخی ضعف‌ها، دغدغه طرح مسائل و مشکلات جامعه را دارند.

«امتحان» در جشنواره ساندنس

فیلم کوتاه «امتحان» ساخته سونیا حداد به بخش مسابقه فیلم‌های کوتاه جشنواره بین‌المللی فیلم ساندنس آمریکا راه یافت.

این خبر را ایسنا منتشر کرده و افزوده، طبق اعلام دست‌اندرکاران این اثر، فیلم کوتاه امتحان به کارگردانی سونیا حداد و تهیه‌کنندگی پوریا حیدری اوره در بخش مسابقه فیلم کوتاه ساندنس ۲۰۲۰ حضور خواهد داشت تا این دومین حضور سونیا حداد در جشنواره ساندنس پس از نمایش فیلم کوتاه «شخصی» در سال ۲۰۱۷ باشد.

فیلم امتحان پیش از این در جشنواره‌های آمریکای شمالی چون جشنواره فیلم تورنتو کانادا، فانتاستیک فست آستین و تگزاس حضور داشته است و همچنین با دریافت جایزه بزرگ هیأت داوران جشنواره (AFI جشنواره انجمن فیلم آمریکا)، در شهر لس‌آنجلس واجد شرایط رقابت در شاخه بهترین فیلم کوتاه اسکار ۲۰۲۱ شده است.

این فیلم که اولین اکران جهانی خود را در جشنواره بین‌المللی فیلم تورنتو ۲۰۱۹ تجربه کرد، پیش از این برنده جوایزی چون ستاره طلای بهترین فیلم کوتاه از جشنواره ال گونای مصر، جایزه میکلدی برای بهترین فیلم کوتاه از جشنواره زینه بی اسپانیا، جایزه انجمن خبرنگاران فیلم کانادا برای بهترین کارگردانی از جشنواره ویستلر، جایزه فیلمنامه از جشنواره فیلم کوتاه تهران و همچنین جایزه بهترین فیلم کوتاه بین المللی از جشنواره فیلم افرودیت ایتالیا شده است. سی و پنجمین جشنواره بین‌المللی فیلم ساندنس از ۳ تا ۱۳ بهمن در ایالت یوتای آمریکا برگزار خواهد شد و امسال فیلم «یلدا» ساخته مسعود بخشی یکی از ۱۲ فیلم بخش فیلم‌های بلند داستانی سینمای جهان در این رویداد سینمایی است.

یادداشت

امیدوارم اختلاس در ایران ریشه‌کن شود

شهرزاد عبدالمجید

بازیگر

بدون تردید فساد مالی در سازمان‌ها، ارگان‌ها، وزارتخانه‌ها، شهرداری‌ها، بانک‌ها و هر کجا پول بیشتری وجود داشته باشد صورت می‌گیرد؛ ضمن آن‌که فساد مالی تنها در ایران نیست و به گمان من فساد مالی در هر کشوری می‌تواند باشد، اما مقوله فساد در سینما با آنچه در بالا به آن اشاره شد، تفاوت فاحشی دارد. سینما به اعتقاد من جایگاه والایی در جامعه دارد، چراکه با ساختن هر فیلم به مردم آموزش می‌دهد. یعنی آنچه را ممکن است در زندگی خطا کنیم، راه درست و سرانجام آن را به مردم می‌آموزد و دقیقا یک آموزش و پرورش سیار است. حالا اگر کوچک‌ترین فسادی در این حیطه صورت پذیرد جای نگرانی بسیار دارد. من گاهی وقتی بحث اختلاس، پولشویی و فساد مالی در سینما را می‌شنوم یا مطالعه می‌کنم به‌شدت از این‌که در سینما فعالیت می‌کنم خیلی ناراحت می‌شوم، چراکه بیشتر مردم همه را به یک چشم می‌بینند. در حالی‌که بازیگر هیچ نوع سروکاری با پول ندارد، اما جلوی این حس را هم نمی‌توان گرفت. امیدوارم با تلاش و کوشش قوه قضاییه و دیگر مقامات مسؤول فساد مالی، پولشویی و اختلاس در ایران ریشه‌کن شود و قطعا یقین بدانید این کار همان‌طور که عرض کردم میسر نمی‌شود مگر با کمک و مساعدت مسؤولان که به آن اشاره کردم. فیلم «ضیافت» نیز نشانگر همین مسائل بود که با توانمندی آقای کیمیایی ساخته شد و مردم از آن استقبال کردند.

راش

انتظامی، مانع اکران «دیدن این فیلم جرم است»

محمدرضا شفاه، تهیه‌کننده «دیدن این فیلم جرم است» در اکران این فیلم در دانشگاه شریف بیان کرد حسین انتظامی، رئیس سازمان سینمایی جلوی اکران این فیلم را گرفته است.

این خبر را مهر منتشر کرده و ادامه داده، آیین اکران دانشجویی فیلم سینمایی دیدن این فیلم جرم است به کارگردانی رضا زهتابچیان با استقبال گسترده دانشجویان در سالن آمفی‌تئاتر دانشگاه صنعتی شریف برگزار شد.

در این مراسم محمدرضا شفا، تهیه‌کننده فیلم گفته: مسیر ساخت فیلم طبق روال قانونی طی شده و ما حتی به اصلاحاتی که در شورای پروانه ساخت به فیلمنامه اعمال شد، وفادار بودیم و روند ساخت فیلم از زمان دریافت پروانه ساخت و میزان انطباق خروجی فیلم با فیلمنامه مصوب مشخص است، اما متاسفانه آقای انتظامی اجازه اکران فیلم را نمی دهند و علی رغم آن‌که بیش از یک سال از اکران فیلم در جشنواره فیلم فجر می‌گذرد، اما تنها فیلم جشنواره فجر سی و هفتم هستیم که هنوز تکلیفش روشن نشده و انتظار روشن ما این است که رئیس سازمان سینمایی نسبت به این موضوع پاسخگو باشد.

تهیه‌کننده فیلم دیدن این فیلم جرم است ادامه داده: یکی از مشکلات ما این است که برخی باور نمی‌کنند این فیلم است و مبتنی بر قصه تخیلی ساخته شده، نه بیشتر از آن. در مورد مضمون هم به نظرم حرف فیلم، حرف بخشی از مردم است. تنها کمی سعه صدر نیاز است تا فیلم ما به اکران برسد تا ببینیم نظر مردم درباره آن چیست.

شفاه تصریح کرده: شفاف بگویم، آیا این که انتظار داشته باشیم با فیلم‌مان مثل سایر فیلم‌ها و بر اساس قانون برخورد شود انتظار بالایی است؟ روند ساخت فیلم از شورای پروانه ساخت و میزان تطابق خروجی فیلم مصوب مشخص است، اما کجای قانون اجازه می‌دهد در چنین شرایطی فیلم را معلق نگه دارید؟

رضا زهتابچیان، کارگردان فیلم نیز با اعتراض به روشن نشدن تکلیف فیلم توسط وزارت ارشاد گفته: از ابتدا اصرار داشتیم مسیر قانونی فیلم را رعایت کنیم و این کار را هم کردیم، اما چه باید کرد که به رغم تمکین ما به قانون، رئیس سازمان سینمایی فیلم ما را نابود کرده است. فیلم ما اعتراض به بی‌عدالتی‌ها و بداخلاقی‌ها و فراقانونی‌هاست و اتفاقاً حالا در مسیر اکران عمومی فیلم خودمان اسیر همین مقوله‌ها شده‌ایم.